

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 774

van **STEFAAN SINTOBIN**

datum: 23 mei 2023

aan **ZUHAL DEMIR**

VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

Vanggewassen - Vraag naar uitzonderlijke verlenging uiterste zaaidatum

April 2023 was een koude en natte maand. Het maandgemiddelde lag met negen graden anderhalve graad onder het gemiddelde, terwijl het aantal neerslagdagen en het maandelijks neerslagtotaal ver boven het gemiddelde lagen. Ook in mei zet deze trend zich tot nu toe voort. Voor onze landbouwsector is het voorjaar ronduit desastreus. Door de regen en de kou van de afgelopen tijd was het voor boeren quasi onmogelijk hun gewassen te poten of te zaaien, waardoor meteen ook vastligt dat de oogst dit jaar vrij laat zal komen.

Onze landbouwers vrezen daarom nu al voor de gevolgen. MAP 6 bepaalt namelijk dat er meer vanggewassen moeten worden ingezaaid, om directe verliezen van nutriënten tegen te gaan. Ook de verplichting tot het inzaaien van vanggewassen onder MAP 5 maakt hier deel van uit. Op percelen in gebiedstype 1, 2 en 3, die geen zware kleigrond zijn, moet na een hoofdteelt, die uiterlijk 31 augustus werd geoogst, uiterlijk 15 september een vanggewas worden ingezaaid, tenzij er een nateelt wordt ingezaaid. (MAP:mestactieplan)

Landbouwers die niet voldoen aan hun verplichting krijgen een administratieve geldboete van 250 euro per hectare niet-gerealiseerd doelareaal. De niet-gerealiseerde oppervlakte vanggewassen moeten zij extra toepassen in het volgende jaar. Bij recidivisme binnen de 5 jaar kunnen de boetes al snel oplopen tot 1500 euro per hectare.

Vanggewassen zorgen er dus onder andere voor dat tijdens de winter stikstof wordt vastgelegd, en als men later zaait zal dat iets minder het geval zijn. In dat opzicht verstaan de landbouwers ook dat bepaalde regels vastgelegd worden, maar in de praktijk blijkt opnieuw dat de natuur zich niet altijd houdt aan modellen, die enkele jaren eerder vastgelegd worden op de computers van de beleidsmakers in Brussel. Een immens verschil tussen theorie en praktijk kan elk jaar opnieuw mogelijk zijn, net zoals dat dit jaar het geval is. Het lijkt dan ook de logica zelve dat bepaalde afwijkingen, zoals die op de uiterste zaaidatum van vanggewassen, mogelijk moeten zijn.

Niet enkel in Vlaanderen, maar ook in Nederland heeft het weer van de voorbije weken een grote invloed op de werkzaamheden van de landbouwers. Akkerbouwster Tineke de Vries vat de situatie in zowel Nederland als Vlaanderen als volgt samen: "Het weer, daar doe je niet zoveel aan. Daar zit het probleem niet. Het probleem zit hem in het beleid op datums. Dat werkt niet. Daar zit de frustratie."

Ook de voorstellen die de minister enkele maanden geleden op tafel legde over MAP 7, zoals een verbod op het telen van aardappelen en groenten die na 1 september geoogst

worden, bewijzen dat het met deze Vlaamse regeerpartijen een kwestie van tijd is vooraleer in Vlaanderen soortgelijke strenge kalenderregels worden opgelegd voor het oogsten van groenten.

We verzetten ons tegen het gecreëerde fenomeen van kalenderboeren, waar elk jaar opnieuw exact dezelfde datum beslist hoe precies geboerd moet worden. Pas als het fenomeen van kalenderboeren zo aangepast wordt dat ook gekeken wordt naar hoe het weer tijdens een bepaalde periode daadwerkelijk is, zullen onze landbouwers de juiste beslissingen op het juiste moment kunnen nemen. Een eerste stap in de juiste richting die door het Vlaams Parlement genomen kan worden, is het toelaten van uitzonderingen op de uiterste zaaidatum van vanggewassen, wanneer de natuur niet meewerkt met de op voorhand afgesproken datums.

1. Erkent de minister de problematiek van de weersinvloed op het tijdstip van telen? Zorgt het later zaaien van hoofdteelten en het bijgevolg later oogsten voor verminderde kwaliteit?
2. Hoe staat de minister tegenover het fenomeen 'kalenderboeren'?
3. Overweegt de minister om het tijdstip van inzaaien van vanggewassen aan te passen aan de weersomstandigheden?
4. Zo ja, kan dit nu al in 2023? Zo niet, waarom niet?
5. Zal de minister de boetes in geval van het niet-naleven van de inzaaitijd voor vanggewassen heroverwegen?

ANTWOORD

op vraag nr. 774 van 23 mei 2023

van **STEFAAN SINTOBIN**

1. Het spreekt voor zich dat het weer een invloed heeft op het telen van gewassen door landbouwers. Dit jaar zien we verlate voorjaarswerkzaamheden door het natte en koudere voorjaar. In andere jaren kunnen de werkzaamheden vroeger beginnen. Ook bij het oogsten zien we invloeden van het weer. Hoe later de oogst, hoe groter het risico op moeilijkheden door het weer. Dat landbouwers hier rekening mee houden, spreekt ook voor zich.

Er zijn veel factoren die de kwaliteit van landbouwgewassen kunnen beïnvloeden, zoals de bodemkwaliteit, het weer, ziekten en plagen en de bestrijding ervan, de rassen en variëteiten en de teelttechniek. Het oogsttijdstip speelt ook een rol. Als gewassen te laat of te vroeg worden geoogst, kan dit de smaak, textuur en voedingswaarde beïnvloeden. Ook het drogestofgehalte van bijvoorbeeld voedergewassen wordt beïnvloed door het oogsttijdstip en kan belangrijk zijn voor een optimale bewaring van ingekuilde voedergewassen.

2. In de mestwetgeving zijn inderdaad een aantal datums ingevoerd omdat deze de goede praktijk ondersteunen en een positief effect hebben op het leefmilieu. Dat we voor een bepaalde periode en na een bepaalde periode geen meststoffen meer gebruiken omdat ze geen nut meer hebben omdat de gewassen ze niet meer opnemen, is de logica zelve. Er is geen reden om het gebruik van vaste datums hiervoor ter discussie te stellen. Ook het voorstel van de middenveldorganisaties over MAP 7 doet hier nog een aantal verscherpte voorstellen om de start van het uitrijden van mest te verlaten in het voorjaar en de uitrijstop in het najaar te vervroegen. Dus ook de middenveldorganisaties komen met voorstel van aangepaste datums voor het uitrijden van meststoffen.

Dat de inzaai van vanggewassen na een bepaalde periode weinig of geen zin meer heeft is ook een wetenschappelijke vaststelling. Maar er zijn manieren om daar mee om te gaan (zie infra).

Voor het overige zijn er geen datums te bespeuren in het Mestdecreet waar het weer een bepalende invloed op heeft en die een goede landbouwpraktijk in de weg staan.

3. Een vroege inzaai van vanggewassen is essentieel om de reststikstof na de oogst op te nemen en niet te laten uitspoelen naar oppervlakte- en grondwater. De boodschap is dan ook dat vanggewassen tijdig ingezaaid moeten worden om de waterkwaliteit te vrijwaren.

Ik zal mijn verantwoordelijkheid opnemen als de weersomstandigheden zodanig extreem zijn dat tijdige inzaai onmogelijk is. Ook in het verleden heb ik dat trouwens gedaan. Zo heb ik vorig jaar een versoepeling toegestaan op de uiterste datum van 15 september voor de inzaai van de vanggewassen tot 30 september omdat door de extreem droge weersomstandigheden de bodem niet bewerkbaar was.

Ook in de zomer van 2021 is een afwijking toegestaan. Herinner u de extreem natte omstandigheden boven het oostelijk deel van het land, gepaard gaande met ongeziene overstromingen en waterschade. Omdat het onmogelijk was om de

verzadigde gronden te bewerken, werd de uiterste inzaaidatum van 15 september verlaaat naar 30 september. Bovendien liepen, door de moeilijke groeiomstandigheden gedurende 2021, het oogsten en rooien van maïs en aardappelen vertraging op. De uiterste inzaaidatum van 15 oktober werd daarom eveneens verlaaat met 2 weken. Weliswaar werd in het belang van de waterkwaliteit benadrukt om het vanggewas in te zaaien binnen de 72 uur na het oogsten.

4. Ook dit jaar zal ik mijn verantwoordelijkheid nemen als de weersomstandigheden dermate extreem zijn dat tijdige inzaai niet mogelijk is. Dat zal ik de komende maanden evalueren. Nu kan ik hier nog niet op vooruit lopen. Maar ik wil beklemtonen dat vroege inzaai van vanggewassen essentieel is voor het effect van deze maatregel op de waterkwaliteit. In de ontwerptekst van het 7de mestactieprogramma is trouwens voorzien om naast het inzaaien van vanggewassen ook andere goede landbouwpraktijken toe te passen om nutriëntenverliezen te verminderen. Het is van belang dat deze zo klimaatrobuust mogelijk zijn.
5. Wat de boetes voor het niet naleven van de vanggewasverplichting betreft, richt de Mestbank zich op de uiterste inzaaidatum. Bij een eventueel uitstel wordt uiteraard de uitgestelde datum gehanteerd.